

A MAGYAR BIOFIZIKAI TÁRSASÁG MŰKÖDÉSE

(1989–1996)

A beszámolási időszak olyan periódust fed le, amelyben az ország mélyreható politikai, gazdasági és társadalmi átalakuláson ment keresztül. Ez a tény alapvetően meghatározta a Társaság tevékenységét, mivel a hagyományos szakmai munka mellett új, részben szervezeti, főként azonban pénzügyi kihívásokkal kellett szembenézni. A három legfontosabb problémakör:

- a) a Társaság hovatartozásának eldöntése (MTESZ, Akadémia, önállóság?)
- b) a Társaság anyagi helyzetének megszilárdítása
- c) az 1993. évi Nemzetközi Biofizikai Kongresszus előkészítése és sikeres lebonyolítása.

A három feladatkör szoros összefüggésben volt egymással, hiszen a Társaság súlyának, a hazai tudományos és társadalmi közéletben elfoglalt helyének megtartása mellett a nemzetközi konferencia megrendezése is indokoltá tette valamely nagyobb szövetséghez tartozásunkat. Tekintettel a számításba jöhető intézmények éppen folyamatban lévő átalakulására, az előző időszakban kialakult szervezeti keretekre, az Elnökség a MTESZ-ben maradás mellett döntött. Ezt az elhatározást alátámasztotta a MTESZ-ben 1988–89-ben megkezdődött, majd az új szervezeti felépítés elfogadásával 1990 végén megvalósult megújulás, demokratizálódás. Ennek során a Szövetséget alkotó tagegyesületek egy-egy képviselőjéből álló és kéthavonta üléselő Szövetségi Tanács lett a legfőbb döntéshozó testület (a „parlament”).

A Szövetségi Tanács választotta meg a MTESZ Elnökségét, amely az új struktúrában a határozatok végrehajtásáért, a MTESZ szakmai érdekvédelmi munkájának irányításáért felelős.

A mintegy negyven tagegyesületből (számuk évről évre emelkedik) 11 sorolható az ún. alaptudományi egyesületek közé, amelyek relatíve alacsony taglétszámuk és anyagi részesedésük ellenére jelentős súllyal szerepeltek és szerepelnek a MTESZ életében (pl. az eddigi két elnök és az egyik alelnök került ki ezen egyesületek tagjai közül).

A Biofizikai Társaság, mint önálló egyesület, a MTESZ vagyonának 0,3%-át mondhatja magáénak.

Itt kell megemlítenünk, hogy az alaptudományi egyesületek részvételével, azok támogatására jött létre 1991-ben a *Tudományos Fejlődésünkért Alapítvány*. A MTESZ és a Magyar Hitel Bank Rt. adta alaptőke kamatainak felhasználását az érintett egyesületek vezetőiből választott kuratórium irányítja.

A MTESZ-ben maradás, a MTESZ-től igényelt szolgáltatások pénzügyi fedezetének megerősítése céljából (1991. április 1-jével) megszüntettük a Társaság még meglévő 1

fő ügyvezető titkári státuszát és a feladatok ellátására 1991-ben eseti megbízással, 1992 januártól 1995 decemberig mellékfoglalkozással, jelenleg egyéni vállalkozóként Pusztainé Holczer Magdolnát, a Magyar Meteorológiai Társaság ügyvezető titkárát kértük fel. Ezzel egyidőben a két társaság ügyintézését helyileg (és eszközileg is) összevontuk és a felszabaduló helyiségeket jogi tagdíjat fizető szervezetnek adtuk ki. Ezzel a megoldással jelentősen csökkentettük az adminisztrációs kiadásokat, amelyek fedezésére az 1990. év végén meglévő alaptőke nagyobb részének hosszú lejáratú lekötése révén kapott kamat, valamint az esetenként kapott – nagyon kismértékű – támogatás szolgált.

Szakmai rendezvényeink, konferencia részvétel és a fiatal kutatók kutatási pályázat nyerteseinek anyagi támogatásához – az előzőekben ismertetett forrás mellett – különféle pályázatok révén igyekeztünk pénzt szerezni – változó sikerrel.

Mindent egybevetve az Elnökség úgy véli, hogy a szervezeti átalakítás elérte a célját, ugyanakkor az ügymenet zavartalan maradt, sőt – Pusztainé Magdinak köszönhetően – rugalmasabbá és gyorsabbá vált.

Mint ismeretes az 1990-es küldöttközgyűlés felhatalmazta az új vezetőséget a tagdíj 300 Ft-ra való felemelésére. Ezt az összeget mindeztidáig nem emeltük tovább, jóllehet az infláció miatt értéke jelentősen csökkent és az így befolyt összeg a működési kiadásnak csak kis részét fedezi. Ami a tagdíjfizetési „morált” illeti, az átlagosnak mondható, a minden évben előforduló elmaradások egy része az örvendetes külföldi utak, másik része a kevésbé örvendetes figyelmetlenség következménye volt.

Még a Társaság előző elnökségének vezetése alatt került sor az 1989. évi *Vándorgyűlésre* Szegeden, amelynek a Szentgyörgyi Albert Orvostudományi Egyetem és a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem Élelmiszeripari Főiskolai Kara adott helyet, s Kispéter József és Török Attila voltak a házigazdák. Programja keretében 12 témakörben összesen 56 előadásra és 44 poszter bemutatására került sor. A rendezvény és a kellemes társasági kísérő programok egyöntetű sikert arattak a résztvevők körében. *(Anyaga a kézben tartott füzetben található meg. – a szerk.)*

Az 1989-es év nyarán készült el a Társaság 1985–1988 években végzett munkájáról beszámoló *Értesítő*. A Kutas László kollégánk által szerkesztett 271 oldalas kiadvány (9. füzet) a már megszokott fejezetekben és részletességgel számolt be a szakmai rendezvényekről, társasági eseményekről.

Szakmai munkánk tengelyében az 1991. és 1995. évi Vándorgyűlés és az 1993. évi Nemzetközi Kongresszus megrendezése állt.

Az 1991. évi *Vándorgyűlést* Budapesten rendeztük meg, az OSSKI munkatársainak, (élén Kőteles György főigazgató-helyettessel) szervezésében, Sztanyik B. László főigazgató elnöklétével. A 140 résztvevő 44 előadásban és 57 poszter bemutatásával vett részt a tudományos programban. Az elhangzottak jól tükrözték a Társaság tagságának szakmai érdeklődését és az illető szakterület színvonalát. Az egyes fő témakörök a következők voltak: Környezeti ártalmak, dozimetria; Molekulaszintű vizsgálatok; Sejt és szervezet szintű vizsgálatok; Nem ionizáló sugárzások mérése és hatásának vizsgálata; Alkalmazott biofizika; Ionizáló sugárzások „kis” dózisaik környezetünkben.

Az 1995. évi *Vándorgyűlésre* Debrecenben került sor a PET Centrum munkatársainak szervezésében, Trón Lajos elnöklétével. A mintegy 130 résztvevő 8 szekcióban 40 előadást tartott és kb. 50 posztert mutatott be. Már hagyomány, hogy a fiatal biofizikusok számára kiírt pályázat nyertesei külön szekcióban, részletes előadásban számoltak be a

díjazott tudományos munkájuk eredményeiről. Ezek és az egész Vándorgyűlés szakmai színvonala, a rendezés egyértelműen jó volt. Külön kiemelkedő, hogy jóllehet a részvételi költség viszonylag alacsony volt és csak két kiállítót sikerült megnyerni, a jól szervezett kongresszus pénzügyileg nullszaldós volt.

Társaságunk kétségtelenül legnagyobb erőpróbája az 1993-ban megrendezett *II. Nemzetközi Biofizikus Kongresszus* előkészítése és lebonyolítása volt.

Annak ellenére, hogy a szervezés során több nehézség adódott a szétszórtságból, a vidéki telefonhálózat többszöri átalakításából, a szükséges lépések időben megtörténtek, ami elsősorban a szegedi központi titkárság, illetve a debreceni programbizottság érdeme. Végül is 46 ország 1050 kutatója vett részt a rendezvényen, közöttük 169 magyar, 120 japán, 115 amerikai (USA), 78 német, 63 olasz. A széles körű részvételt nagyban elősegítették azok a nemzetközi (IUPAB, UNESCO, EU, Soros), illetve magyar (MTA és banki) támogatások, amelyek révén közel 200 külföldi (elsősorban a szomszédos országokból) tudta fedezni az itt-tartózkodás költségeit. Itt kell kiemelnünk a szervezőbizottságnak az előzőekben említett, továbbá a Kongresszus meghívott előadói költségeinek fedezésére szolgáló támogatások elnyerése érdekében kifejtett aktivitását.

Nagy felelősség hárult a helyi Szervezőbizottság tagjaira, arra a mintegy 50 idősebb és fiatalabb kollégánőre, kollégára, akik odafigyelésükkel, lelkiismeretes, pontos munkájukkal biztosították a rendezvény zavartalan lebonyolítását, az előadások, a poszterek zökkenőmentes prezentálását.

Nagy sikert aratott az erre az alkalomra megjelentetett 10. MBFT értesítő, az angol nyelvű *Bulletin – 1993*, amely kellő szinten és mélységben reprezentálta a Biofizikai Társaság tagságának sokoldalú tevékenységét, a magyar biofizikai kutatás és oktatás helyzetét. A kiadványt – mint az előzőeket is – Kutas László kollégánk állította össze a tőle megszokott színvonalon.

A Vándorgyűlések és az 1993-ban rendezett Nemzetközi Biofizikai Kongresszus mellett a Társaság biofizikai kutatásokkal kapcsolatos szakmai munkája gyakorlatilag a szekciók tevékenységében nyilvánult meg. 1989-ben 6 szekció (Sugárbiológiai, Orvosi Fizikai, Orvosi Ultrahang, Membrán, Fotobiológiai, Agrár- és Élelmiszerfizika) és 3 munkacsoport (Biodinamika és biokibernetika, Bioelektrokémiai, Akupunktúra) működött. A beszámolósi időszakban öt új szekció alakult: 1992 októberében a *Radioökológiai*, 1994 nyarán a *Biomechanikai*, míg az Elnökség 1995 májusában tartott ülésén hagyta jóvá a *Molekuláris Biofizika* (Fidy Judit), a *Sejtanalitika* (Szöllösi János) és az *Ioncsatorna* (Gáspár Rezső) Szekció megalakítását. (A zárójelben feltüntetett kollégák végezték az előkészítő-szervező munkát). Ugyanakkor teljesen megszűnt a *Biodinamikai* és a *Bioelektrokémiai* munkacsoport (ez utóbbi elsősorban azért, mert a profiljába illő témák művelői a Biofizikai, Biokémiai, Élettani társaságok más szekcióiban tevékenykednek (pl. a Biofizikai Társaság Membrán Szekciójában). Takaréklángon működik a számbelileg 5% alá esett *Akupunktúra* munkacsoport (mivel az 1989 februárban megalakult Magyar Akupunktúrás Orvosok Társasága vette át a Biofizikai Társaság által csak átmenetileg vállalt társaság szervezési tevékenységét, és a tagság túlnyomó részét). A Munkacsoport aktíván részt vesz a szakirányú orvosi továbbképzés szervezésében és lehetőséget biztosít tudományos előadások tartására.

A már korábban is működött szekciók az alapszabálynak megfelelően a közgyűlést megelőző időszakban újráválasztották vezetőségüket. (Lásd a szekciók beszámolóit).

Külkapcsolataink a beszámolási időszakban is megmaradtak, illetve bővültek, jöhetnek az átmenetből adódó szervezeti és gazdasági változások nehezítették a helyzetet. A Magyar Biofizikai Társaság tagja az Európai Biofizikai Társaságok Szövetségének (Damjanovich Sándor professzort 1993-ban beválasztották a vezetőségbe) és igen jó a kapcsolatunk az IUPAB vezetésével (amelynek, mint közismert, Tigyi József professzor 1993-ig főtitkára volt) A biofizika különböző területeire kiterjedő szakmai kapcsolatok túlnyomó része a szekciók révén jött létre és áll fenn. Ezek többségéről a szekciók munkáját ismertető összeállításban részletes beszámolók olvashatók. Az Elnökség kiemelkedőnek tartja, hogy a Társaság minden szekciója széles körű kapcsolatokat alakított ki a megfelelő társegyesületekkel, nemzetközi szervezetekkel, ez utóbbiak közül többnek magyar tisztségviselője is van.

Szép hagyománya a Magyar Biofizikai Társaságnak a kétévenként kiírásra kerülő *fiatal biofizikusok kutatási pályázata*. A beszámolási időszakban erre három alkalommal került sor (lásd a 85. oldalon). A tizenharmadik pályázat eredményhirdetésére és a nyertesek meghívott előadásaira az 1995. évi Vándorgyűlésen, Debrecenben került sor.

Új színfolt Társaságunk életében az első ízben 1992-ben meghirdetett (majd 1994-ben újra kiírt), a *biofizika oktatás színvonalának emelését elősegítő témák* kidolgozására ösztönző pályázat. Az első pályázatra tíz, a másodikra öt munkát nyújtottak be (ez utóbbiak díjait is Debrecenben adtuk át.)

Anyagi lehetőségeinkhez mérten – pályázatok révén – igyekeztünk támogatást adni a Társaság tagjainak külföldi konferenciákon, illetve a 11. Nemzetközi Biofizikai Kongresszuson való részvételhez. Tételesen:

1992-ben 200 000,- Ft – a Pro Cultura Alapítvány támogatásával,

1993-ban 500 000,- Ft – az Ernst Jenő Alapítvány támogatásával,

1994-ben 350 000,- Ft – saját forrásból,

1995-ben 320 000,- Ft – saját forrásból,

1996-ban 350 000,- Ft – az Ernst Jenő Alapítvány támogatásával.

Itt említjük meg, hogy a Biofizikai Társaságtól ugyan szervezetenként független, de a magyar biofizika és biofizikusok fejlődését elősegítő céllal létrehozott Ernst Jenő Alapítvány Kuratóriumának döntése alapján az **Ernst Jenő emlékérmét és díjat** 1989-ben elsőként, **Tigyi József** egyetemi tanár, Társaságunk akkori elnöke kapta a magyar biofizikai kutatások, a biofizika oktatása és különösképpen a Magyar Biofizikai Társaság megalapítása és vezetése terén kifejtett munkássága elismeréseképpen. Második alkalommal, 1991-ben, **Rontó Györgyi** egyetemi tanár részesült a kitüntetésben magasszínvonalú tudományos és oktatási tevékenységéért, valamint a Társaság titkáráként majd főtitkáráként 21 éven keresztül végzett a szervező és irányító munkájáért. Az 1993-as díjazott **Garab Győző** tudományos tanácsadó, aki tudományos eredményei mellett a 11. Nemzetközi Biofizikai Kongresszus szervezésében és sikeres lebonyolításában kifejtett munkája alapján érdemelte ki a magas elismerést. A Kuratórium 1995-ben **Niedetzky Antal** egyetemi tanárnak ítélte oda az Ernst Jenő érmet és díjat több évtizedes, sokoldalú oktató-, tudományos és tudományos szervezői tevékenységének elismeréseként.

GYÖRGYI SÁNDOR
a MBFT főtitkára